

BIBLIOTECA ANTÒNIA ADROHER

Can Sunyer, 46. 17007 Girona - Taialà
Tel. 972 213 315 - biblioadroher@ajgirona.org

BIBLIOTECA ERNEST LLUCH

Saragossa, 27. 17003 Girona - Palau
Tel. 972 426 368 - bibliolluch@ajgirona.org

BIBLIOTECA JUST M. CASERO

Plaça de l'Om, 1. 17007 Girona - Pont Major
Tel. 972 211 370 - bibliojcasero@ajgirona.org

BIBLIOTECA SALVADOR ALLENDE

Montseny, 74-78. 17006 Girona - Santa Eugènia
Tel. 972 232 715 - biblioallende@ajgirona.org

PUNT DE LECTURA DE SANT NARCÍS

C. C. Sant Narcís - Pl. Assumpció, 27 - 17005 Girona
Tel. 972 237 063 - puntlectura.stnarcis@ajgirona.org
En conveni amb l'AV de Sant Narcís

PUNT DE LECTURA DE TORRE GIRONELLA

Grup Torre Gironella, 102 - 17004 Girona
Tel. 872 081 054 - puntlectura.tgironella@ajgirona.org
En conveni amb l'AV de Torre Gironella

www.ajuntament.gi/biblioteques

a Girona

[una selecció]

Guia de lectura

- #7 **Arquitectura** **Catedral de Girona**
- #13 **Vitrall** **Àngel de l'Apocalipsi** de Domènec Fita
- #17 **Tapís** **Tapís de la Creació**
- #21 **Ceràmica** **Farinera Teixidor** de Rafael Masó
- #25 **Escultura** **Les lletres toves** de Paco Torres Monsó
- #29 **Pintura** **Vista de Girona** de Santiago Rusiñol
- #35 **Art urbà** **Grafit d'OME**
- #39 **Cinema** **Soldados de Salamina** de David Trueba
- #43 **Fotografia** **Projecte fotogràfic "Arxiu, memòria i recerca"** de Vari Caramés
- #47 **Retaule** **Retaule de Santa Helena** d'Antoni Norri i Pere Fernández

Si hi ha quelcom que ens ajuda a entendre i a distingir les civilitzacions, les cultures, les ciutats, sens dubte són les seves creacions artístiques. En cada moment i en cada lloc, sense excepció i des del començament dels temps, els homes i les dones han dedicat part dels seus esforços a crear objectes i edificis que, més enllà de la seva funció primera, han mantingut una voluntat d'harmonia i bellesa, en molts casos, i de sentit simbòlic, gairebé sempre. Les obres d'art ens parlen dels qui les van crear, però també dels qui les van contemplar o encarregar, dels pobles o societats en els quals van sorgir, de les condicions en què van néixer, i sovint també de les expectatives, creences o voluntats que les van fer possibles.

La guia que teniu a les mans ens mostra i ens parla d'algunes obres artístiques que podem contemplar a la nostra ciutat, o bé que hi han estat creades. Des de la Catedral i el Tapís de la creació, a la pintura de Rusiñol, l'arquitectura de Masó, o l'escultura de Torres Monsó, per posar alguns exemples, a través d'aquestes obres podem resseguir la història de la ciutat i provar d'interpretar-ne coses que les obres ens suggereixen. Les imatges estan a més acompanyades de textos escrits per historiadors de l'art, crítics, escriptors, o simplement admiradors d'aquestes peces que ens n'ofereixen la seva visió. I com que és una guia de lectura, hi trobareu també totes les referències als llibres, obres de consulta, discos, pel·lícules i altra bibliografia relacionada que podeu trobar a les biblioteques municipals.

Aquesta és una guia pensada per ser aprofitada, però sobretot per ser gaudida, per tots aquells que ja coneixen les obres o pels que les descobreixin de nou, per tots els qui vulguin saber més de la ciutat i els tresors que amaga, i finalment per tots aquells als qui agrada anar un pas més enllà de la pura contemplació. Tots hi trobaran, de segur, quelcom que els interessarà.

M. Lluïsa Faxedas

Tinenta d'alcalde i regidora de Cultura

Foto: Curbet CG

“Cap vibració ni cap murmuri de vida no traspasa les aclaparadores muralles; regna allí un gran silenci, com el que deu regnar en els espais siderals: un silenci que esporugueix, i que, a la vegada, admira.”

Prudenci Bertrana

La Catedral

Segle XI

Plaça de la Catedral, s/n

Catedral omnipresent

Com un contrafort més de les Gavarres, la nostra Catedral és una immensa baluerna que d'una manera permanent, quasi intemporal, presideix la ciutat. Exagerem una mica més: la domina fins a quasi personificar, ella, –la Catedral de Santa Maria–, la ciutat mateixa.

Com d'altres seus europees, no és un objecte sinó un complex d'art, un organisme múltiple, juxtaposat, un món de les arts i de l'expressió de molt diverses èpoques. Les seves darreres transformacions són recents, la coneixem amb el seu aspecte actual tot just des dels anys seixanta del segle XX.

Hi visitem i podem viure-hi arts i tècniques que van del segle desè al vintè. Podem recollir-nos-hi silenciosament, quasi íntimament, al claustre romànic, a la sala canònica, entretenir-nos amb la delicadesa i sofisticació dels capitells arcaics i fantàstics mentre ens vigila, encara potent, la torre de Carlemany. Podem deambular per la nau, una mica perduts per la seva ombrívola amplitud, i revivre-hi el llarg procés de tres segles mentre hi conviuen la nau romànica i la solemne i esforçada ambició gòtica que la va anar embolcallant, menjant-se-la ben a poc a poc. Podem imaginar els debats al tombant dels segles XIV i XV, quan arquitectes de l'ortodòxia gòtica, germànica,

s'encaraven amb aquells més romans, més mediterranis, que triomfaren finalment amb un espai únic, de més dimensió que seducció. Podem circumdar l'emoció dels nostres contemporanis de mitjan s. XX, encarregats d'acabar els coronaments de l'absis i la girola, de pensar les escultures de la façana principal, d'interpretar el remat de la façana barroca.

I de tota manera, sempre, tant arribant-hi com eixint-ne, podem astorar-nos amb la implacable solemnitat de la seva escalinata barroca, amb la brillant i inquietant escenografia del seu poder, d'un temple esdevingut muntanya, muntanya delineada, graonada, formalitzada, ritual. De fet, l'aportació més visible de la ciutat a la història de l'arquitectura.

Josep Maria Birulés

Arquitecte

Hi ha poques ocasions en què la relació d'un edifici amb el seu entorn urbà es percebi tan clarament com en el cas de Girona i la seva catedral. Tothom qui arriba a la ciutat, per terra o aire, és el primer que veu: una mola cúbica presidint tota l'aglomeració construïda, que des de l'Onyar es presenta com arraulida als seus peus. L'orografia s'endú, sens dubte, bona part del mèrit, però l'enormitat de l'edifici hi juga també un paper indubtable. Amb gairebé 23 metres d'amplada i 30 d'alçada, la nau de la catedral de Girona és la més ampla de l'arquitectura gòtica mundial. L'immens espai de llum matissada que avui se'ns ofereix amb un sol cop d'ull és, en realitat, el resultat de treballs que s'allargaren per un quart de mil·lenni (1350-1600), a causa de la complexitat de la creació i de les dificultats amb què s'hagué d'enfrontar (canvis de parer, dificultats econòmiques, etcètera). Els constructors tingueren l'encert de preservar l'estil amb què l'obra fou començada, i tot just es posaren al dia a cuita-corrents, a l'hora de construir i decorar la façana, plenament barroca, sense solució de continuïtat amb la nau. Però la catedral, que és molt més que això, conserva altres restes del seu passat, fins remot: la capçalera, obra harmònica i preciosista d'inicis del segle XIV; les galeries del claustre

(darreries del segle XII), amb històries bíbliques als seus capitells, testimoni de la presència i acció litúrgica d'un clergat nombrós al llarg dels segles; la torre de Carlemany, única resta visible de la gran catedral romànica que precedí l'actual. La catedral és doncs també un conjunt d'elements variats i harmònicament disposats que delaten el paper primordial de la institució en la història de la ciutat.

Marc Sureda

Historiador

BIBLIOGRAFIA

BRACONS, J. [et al.]. *La catedral de Girona, l'obra de la seu*. Barcelona: Fundació "la Caixa", 2003.

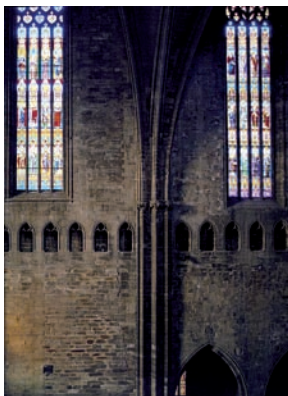
Catàleg de l'exposició a la Sala Girona de la Fundació "la Caixa". L'exposició pren com a punt de partida la història d'aquest edifici per mostrar el procés d'una obra de llarga durada, en el qual van participar una gran quantitat de creadors i artesans.

FREIXAS, P. [et al.]. *La catedral de Girona. Redescobrir la seu romànica. Els resultats de la recerca del projecte Progress*. Girona: Ajuntament de Girona, 2000.

Llibre il·lustratiu sobre els resultats obtinguts pel projecte Progress, un estudi realitzat a la catedral de Girona els anys 1998 i 1999. L'estudi descobreix i reconstrueix l'estructura del que va ser l'antiga seu romànica a través de l'estructura dels jaciments trobats durant les prospeccions geofísiques i les excavacions arqueològiques dutes a terme en diferents zones de l'actual nau gòtica.

NADAL FARRERAS, J. *La catedral de Girona*. Girona: Ajuntament de Girona, Lunwerg, 2002.

Llibre imprescindible per conèixer una de les construccions més remarcables de l'arquitectura catalana i europea. *La catedral de Girona* ofereix al lector una completa informació visual i documental d'aquesta obra arquitectònica. Els textos ens ofereixen conèixer els diferents estrats de la història de l'edifici, i el reportatge fotogràfic mostra els espais i tresors més destacats que guarda la catedral.

Fotos extretes del llibre: *La Catedral de Girona*. Ajuntament de Girona - Lunweg Editores, 2002 (Fotos: J. M. Olivares)

ALTRES TÍTOLS

AINAUD DE LASARTE, J. *Els vitralls de la catedral de Girona*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1987.

ANTÓN PELAYO, J. *La memòria de pedra. Les làpides sepulcral de la catedral de Girona*. Girona: Diputació de Girona, 2005.

ARAGÓ, N. *La catedral de Girona, laberint d'art*. Girona: Ajuntament de Girona, 1997.

BERTRANA, P. *Josafat. El desig de pecar*. Barcelona: Edicions 62, 1995.

CALZADA OLIVERAS, J. *Las claves de bóveda de la catedral de Gerona*. Barcelona: Escudo de Oro, 1975.

CARRERA, J. *Silencis. Una nova mirada a Josafat*. Girona: CCG Edicions, 2006.

RECURSOS ELECTRÒNICS

www.catedraldegirona.org

www.raco.cat/index.php/AnnalsGironins

www.ajuntament.gi/turisme/cat/monuments_catedral.php

www.ajuntament.gi/cultura/llegendes_de_girona/made/9.html

Foto extreta del llibre: FITA, Domènec. *Fita, vitralls: 1956-1987*. Diputació de Girona, 1988

“A Girona hi he nascut i viscut, i n’he captat molts aspectes que m’han motivat artísticament. La seva llum, els edificis i els carrers... l’avidesa per captar-ne la plàstica m’ha portat a realitzar moltes obres al llarg de la meva vida. Girona m’ha donat tantes coses que estic inserit en ella. ”

Domènec Fita

Àngel de l’Apocalipsi

Domènec Fita, 1982

Església Cor de Maria

Llum i traços simples. La radiació visible, símbol inabastable i immaterial de la divinitat, emmarcada per formes geomètriques de puresa commovedora. Els vitralls de Fita contenen i sintetitzen dos elements cabdals pel cristianisme: la llum, convidada pels vidres acolorits a filtrar-se i inflamar l’espai amb la promesa d’un devenir celestial, i, contenint-la i delimitant-la –és a dir, fent-la intel·ligible a la ment i el sentiment dels mortals, finits per definició–, la paraula, expressada pel dibuix. Les línies esquemàtiques en plom, fidels a l’amor de l’artista per la síntesi, basteixen al voltant de la llum el mateix miratge que les paraules sobre els fets, les idees i les coses: la il·lusió de delimitar en fraccions abastables la immensitat de la creació. Paraules senzilles, les de Fita, per copsar espurnes d’una resplendor més gran.

Pere Parramon

Historiador de l’art

Una església sota un bloc de pisos. Una església útil. Una església de cantonada. Una església de capçalera. Una església d'adolescent que va a classes d'anglès. Però sobretot, uns vitralls.

Des del carrer es respira l'austeritat religiosa d'una educació de postguerra amb desembocadura en aquell art pobre d'espiritualitat ascètica. Uns vitralls opacs en els quals hi predomina el dibuix desordenat d'un material tan innoble com el formigó aplaquen la vista del vianant. Des de l'interior, el ciment armat es fon amb els vidres i amb les columnes, com un conjunt de grans nervis i petites artèries que s'entreteixeixen, donant forma a la visió del Pare Antoni Maria Claret. Els ritmes de la naturalesa s'estratifiquen entorn d'una figura angelical entre aigües, peixos, plantes, animals i cels de llums caleidoscòpiques.

Un cant a la vida i a tot allò que ens envolta, una finestra espiritual dins la ciutat amb la que Domènec Fita ens convida a combregar amb el nostre entorn.

Pau Guinart
Artista

BIBLIOGRAFIA

FITA, D. *Fundació Fita: rostre, autoretrat, dibuix, Girona, nu, pintura, escultura*. Girona: Publicacions Fundació Fita, 2001.

La trajectòria de Domènec Fita és sens dubte un exemple de treball constant, eclèctic, vocació i geni que es materialitza en el domini de moltes tècniques i temàtiques presents en tota la seva obra, pintura, ceràmica, dibuix i escultura. Aquesta trajectòria culmina amb la creació de la Fundació Fita l'any 2000 i l'edició del catàleg de l'exposició muntada amb un recull de les obres que formaran part d'aquesta Fundació. Dins els objectius d'aquesta fundació es recull la promoció, divulgació i defensa de l'art contemporani en totes les seves formes d'expressió com a manifestació de l'esperit humà i com a sentit de progrés i de modernitat.

FITA, D. *L'església del Cor de Maria de Girona*. Barcelona: Ed. Claret, 1984.

Document que recull tots els elements plàstics realitzats per Domènec Fita d'aquesta església amb l'explicació del propi autor dels aspectes tècnics, artístics i conceptuals de cada vitrall, escultura, relleu, entre altres.

FITA, D. *Vitralls 1956-1987*. Girona: Diputació de Girona, 1988.

El vitrall ha estat una de les expressions artístiques que més ha treballat aquest artista gironí. Fita investiga a través del vidre la manera de comunicar els seus sentiments i vivències i es descobreix la recerca de la bellesa a través de la forma, la llum i el color.

Aquest llibre recull també tots els esbossos, assaigs, provatures i projectes previs gairebé tan interessants com l'obra definitiva.

ALTRES TÍTOLS:

FITA, D. *Fita. Art religiós*. Girona: Diputació de Girona, 1996.

FITA, D. *Fita, 45 anys de pintura* [exposició organitzada a les Cotxeres de Sants (Barcelona) del 12 al 24 de novembre de 1987 amb la col·laboració de l'Il·lustre Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Belles Arts i Professors de Dibuix] Barcelona: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 1987.

FITA, D. *Fita. Periple d'un any: VII-1991/VII-1992* [exposició a la Sala d'Exposicions de la Punxa, octubre 1992] Girona: Col·legi Oficial d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics, 1992.

FITA, D. *Fita. Girona*. Girona: Fundació Fita, 2004.

FITA, D. *Fita. Pintura 1942-1989*. Girona: Diputació de Girona, 1990.

FITA, D. *Rostres 1942-1992*. Girona: Fundació Fita, 2001.

FITA, D. *Rostres 1992-2002*. Girona: Fundació Fita, 2002.

FITA, D. *Fita, 50 anys d'art integrat*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1994.

RECURSOS ELECTRÒNICS

www.fundaciofita.com

“Fus que refà i desfà la contextura.
D'aquest vaivé de fràgil criatura.
Sóc punt teixit d'un tapís sense fi”

Dídac Faig

Fotos: Ajuntament de Girona, CRDI (Fotos: J. M. Oliveras)

Tapís de la Creació

Autor desconegut, s. XII

Museu de la Catedral de Girona

Ca. 1100

“Oh, creador de la volta estelada, que, assegut en un tron perpetu, fas girar el cel amb rotació ràpida i imposes als astres la teva llei (...) Tu escurces la claror del dia amb l'hivern glaçat, que fa caure les fulles; tu abreuges les hores de la nit fugaces cada cop que ve l'estiu fervent. La teva força regula el pas de l'any...”

Un Déu omnipotent, un Déu senyor de l'Univers. Així el canta Boeci i, sis segles més tard, així el representen els artífexs del Brodat de la Creació.

Crist és l'epicentre de tota la composició. D'Ell ha sorgit tot; Ell ho governa tot. Primer, la Creació: els astres, els àngels, els animals, l'home i la dona. El món celestial i el món terrenal. També el moviment dels vents, onírics genets nus que cavalquen sacs mentre bufen immensos corns. L'any, les estacions i els mesos, el cicle del temps, també se succeeixen sota la seva atenta mirada: gràcies a Ell, a l'abril es treballa el camp i al juliol podem recollir els fruits; per la seva voluntat, el febrer esdevé caçador i l'octubre ens regala el vi.

Heus aquí, brodada, una de les imatges més paradigmàtiques i extraordinàries d'un Crist Cosmocràtor; d'un Déu medieval que és hereu del neoplatonisme, d'aquell món antic que va nodrir les arrels del cristianisme.

Joan Molina Figueras

Historiador de l'art

Com un conte infantil

Els colors terra combinats amb els verds i els blaus, les imatges il·lustrades com en un conte infantil, personatges imaginaris i extravagants. Tot un submón que ens trasllada a una altra dimensió, a una altra època induïda per les connotacions d'objecte antic, llunyà en el temps. Ens atrapa durant una bona estona pensaments i sensacions, distants i propers alhora. Però sempre hi haurà una distància imaginària, etèria, que farà que no ens hi puguem apropar físicament ni de cap altra manera perquè és allà, dins l'imaginari de tot gironí, atrapat en aquell romànic impossible de retornar.

Clara Gassiot

Artista, professora del Centre Cultural la Mercè
Artista

BIBLIOGRAFIA

PALOL, P. *El Tapís de la Creació de la catedral de Girona*. Barcelona: Proa, 1986.

Estudi del brodat de Girona dividit en apartats en els quals s'analitzen els seus cicles iconogràfics, així com la seva descripció temàtica i tècnica, les restauracions, l'herència clàssica que recull la seva simbologia i altres estudis dedicats a l'obra.

També podem trobar-hi uns apunts que relacionen i contextualitzen aquesta obra amb el conjunt de la cultura catalana dels segles XII i XIII.

GARCIA RENU, M. A. *El Tapís de la Creació, símbol del sagrat*. Barcelona: La Llar del Llibre, 1993.

Obra centrada en l'estudi, força exhaustiu, de cada una de les representacions que apareixen en el Tapís de la Creació, així com de la seva totalitat. En destaca la lectura simbòlica dins l'univers creador de l'obra d'art en l'època medieval.

POESIA:

FAIG, D. *No tot encar ho és tot. Poemes sobre el Tapís de la Creació i la Catedral de Girona* [Girona l'autor] DL 1997.

ALTRES TÍTOLS:

NADAL FARRERAS, J. *La catedral de Girona: una interpretació*. Girona: Ajuntament de Girona i Barcelona: Lunwerg cop., 2002.

Artesanat de creació a Catalunya: tapissos. Humberfilm, 1999.

RECURSOS ELECTRÒNICS

www.raco.cat/index.php/AnnalsGironins/article/viewFile/53890/64313

www.raco.cat/index.php/AnnalsGironins/article/viewFile/53835/64275

www.pecesdemuseu.com

CINEMA

Documental *La creación del mundo a través de un tapiz del siglo XI de la catedral de Girona* (1965).

Fotos: Curbet CG

Farinera Teixidor

Rafael Masó

1910-1911 i 1915-1923

C/ Santa Eugènia, 42

Retrobament dels valors clàssics, estimació per allò personal i voluntat de solucions singulars, orgull del pensament noucentista és, potser, camí de meditació en la nostra actualitat de globalització atòmica. L'amor, el coneixement profund del país català amb la seva cultura i tradicions, la voluntat d'identitat mediterrània, propis de la personalitat de Rafael Masó, queda palés en aquesta obra personalíssima. Com pedres de single o les roques davant la mar blava, té les formes orgàniques i decoració del que se sap antic i perdurable. Els vells i nobles oficis intervenen agafant protagonisme. I així, la cobertura en ceràmica vidriada blanca dels diferents elements, alleugerits del pes de la pedra, li ofereixen unitat escultòrica. Al mirar-la, lluminosa, blanca i ondulant, ens evoca l'interior del forn carregat amb peces esmaltades, no importa de quin color o quines formes, ja que en el moment de la fusió dels metalls, sembla que s'unifiquin en una totalitat tova de llum blanca.

Adela G. Caamaño
Artista

“Rafael Masó era un enamorat de les pedres velles de Girona. Això motivà un seguit d'escarafalls nostres respecte al barbut aprenent d'arquitecte quan aquest manifestava el ferm propòsit d'anar-se'n a exercir la professió a la seva ciutat nadiua. Per ell, Barcelona amb les seves fantasies arquitectòniques era un indret de pas, com una vall de penes i dolors, antesala de la seva veritable vida ”

Emili Vallés

BIBLIOGRAFIA

BONAL GRANÈS, LL.; CANTENYS MONTSANT, R. *L'arquitectura de Rafael Masó a Girona*. Girona: Ajuntament de Girona, 1995.

Primer volum de la col·lecció "Girona, itineraris", editada per l'Ajuntament de Girona, dins el programa "Fem ciutat", amb la intenció de promoure visites temàtiques a la ciutat, dirigides sobretot als escolars. Es tracta d'un petit quadern on s'explica de manera senzilla i amb objectius didàctics, l'aportació de Rafael Masó a l'arquitectura gironina.

Aporta a més, fitxes complementàries per treballar el tema després de la visita. Inclou bibliografia.

Rafael Masó i Valentí, arquitecte, 1880-1935. Barcelona: Fundació "la Caixa", 2006.

Catàleg de l'exposició del mateix nom, organitzada amb motiu de l'Any Masó. Amb textos dels comissaris de l'exposició, Raquel Lacuesta i Lluís Cuspinera. També inclou comentaris d'algunes obres amb fotografies en color.

Rafael Masó, ciutadà de Girona. Girona: Ajuntament de Girona, 2006.

Autors gironins ens parlen de l'arquitecte des de diversos punts de vista, partint de la família i passant per la seva relació amb les lletres, amb les arts i en definitiva amb la societat de l'època. Així doncs, l'obra és un recull de diferents articles referents a la figura de Rafael Masó i al seu context històric, sobretot pel que fa a la ciutat de Girona.

ALTRES TÍTOLS

AGUSTÍ DE CIURANA, J. *El nombre auri i l'obra de l'arquitecte Rafael Masó*. Barcelona: Comissionat per a Universitats i Recerca, 1995.

DALMAU MARTÍNEZ, S. *La ceràmica de la Bisbal aplicada a l'arquitectura de Rafael Masó*. Girona: Diputació de Girona, 2003.

TARRÚS, J.; COMADIRA, N. *Rafael Masó, arquitecte noucentista*. Barcelona: Col·legi d'Arquitectes de Catalunya - Lunwerg, 1996.

RECURSOS ELECTRÒNICS

www.rafaelmaso.org

www.bibgirona.net/salt/maso_rafael

“Com un breu bes als llavis que es fon de seguida i es fa escàpol, com un bes que es fa desitjar per la seva brevetat concisa i seductora, la força denunciante i el vigor entusiàstic de l’obra de Torres Monsó rau en aquesta manera de repuntar la realitat, tot retirant-se’n de seguida”

Lluís Muntada

Foto: Ajuntament de Girona, CRDI

Les lletres toves

Paco Torres Monsó, 1980

Plaça de l’Hospital (retirada temporalment)

L’any 1980, Any Internacional del Nen i dins la campanya d’escultures al carrer, Francesc Torres Monsó guanya amb l’obra A, B, C, Q el concurs convocat per l’Ajuntament de Girona i patrocinat per la Banca Mas Sardà.

“Les lletres toves”, com popularment és coneguda l’escultura, estan formades per un conjunt de quatre lletres independents o absents de colors primaris. En un principi eren la A, B, C, D, però la posició d’aquesta última un cop col·locada va recordar més a una Q que a una D i això va motivar el canvi de títol.

Aquesta escultura és una de les obres públiques més representatives i populars de l’artista gironí. Construïda en ferro pintat va ser pensada com a joc per a la mainada (recordem que els edificis que l’envolten havien acollit la biblioteca pública de la ciutat i l’Hospital de Santa Caterina), les seves formes arrodonides, els colors, el diàleg entre el material i els espais buits, de la pròpia lletra i la seva relació espacial amb les altres... conviden a mantenir un contacte directe amb elles, estirar-se al damunt, enfiar-se, amagar-se, rodolar o baixar per damunt seu... característiques molt recomanables i poc comunes en la majoria d’escultures al carrer que la fa singular i preuada.

Les formes orgàniques, suggerents i els potents colors de l’escultura aporten un perfecte trencament visual, conceptual i lúdic a l’homogeneïtat de línies, tons cromàtics i serveis de l’indret on està col·locada, envoltada d’històrics edificis.

Clara Oliveras i Valentí

Artista

L'escultura A, B, C, Q podria ser un poema visual de Joan Brossa o una irònica imprecació als excessos lingüístics que ha comès, amb major o menor mesura, la branca de la filosofia analítica del segle XX: per a Torres Monsó (Girona, 1922) allò que sembla comptar és la mesura humana de les coses i el llenguatge, per descomptat, no n'és cap excepció. Quatre lletres inauguren l'abecedari i, amb ell, tot allò que es pot dir (de la resta cal guardar-ne silenci, diria Wittgenstein); quatre lletres que, per culpa de l'atzar, es converteixen en unes altres. Una "D" invertida és una "Q" de la mateixa manera que una "W", segons com la girem, pot semblar una "M" majúscula: en Paco (nom familiar per a un autor que és molt nostre) és l'autor que, des de finals de la dècada dels quaranta, dóna sentit a l'escultura pública de casa nostra. Ni més ni menys.

La història és prou coneguda: format (com no podia ser de cap altra manera) en la rigidesa clàssica de l'acadèmia, sota les ombres poderoses dels Maillol i Clarà, de seguida Torres Monsó s'allibera i, a partir de la dècada dels seixanta, inicia la seva interminable recerca de nous materials (polièster, resines sintètiques amb color, metacrilat, etc.) i noves formes per tal de singularitzar una aventura creativa marcada pels signes de la llibertat i de la ironia càustica. I és que si existeix alguna constant en l'obra del gironí és la ironia: és el seu filtre el que ens permet mirar unes obres que a vegades semblen irreverents i d'altres, simplement, provoquen perplexitat; i és l'ironia, al final, allò que s'ha mantingut intacte en els seus darrers treballs conceptuals, en les seves antiescultures, en els seus silencis madurs.

Budald Camps

Crític d'art

BIBLIOGRAFIA

TORRES MONSÓ, F. *Torres Monsó. El dret a mirar [catàleg de l'exposició]. Girona: Ajuntament de Girona - Fàbrica de gel, 2004.*

El llibre *Torres Monsó. El dret a mirar* formarà part d'una exposició itinerant que s'inaugurarà el 4 d'octubre a l'Institut Cervantes de Nova York. Amb el títol "Ready to read" ("A punt per llegir"), la mostra centra el seu objectiu en el disseny de llibres a l'Estat espanyol.

El llibre ofereix una triple mirada cap a l'artista. D'una banda, fa una «mirada pública» a través de les fotografies realitzades per a diferents projectes de l'artista. D'altra banda, aquest volum ofereix una «mirada privada» en què Torres Monsó accepta convertir-se en l'únic punt de mira, ser l'autèntic protagonista. Finalment, el llibre llança una «mirada íntima i profunda» que s'acosta al misteri de la creació artística.

TORRES MONSÓ, F. *Torres Monsó escultures: 1942-1990. Girona: Ajuntament de Girona, 1990.*

Catàleg de l'exposició que va tenir lloc l'any 1990 al Museu d'Història de Girona. Una mostra que va aplegar escultures realitzades entre 1942 i 1990 per l'artista gironí Torres Monsó i que, a manera de retrospectiva, presentava una de les disciplines més treballades per l'artista, deixant entreveure l'evolució de la seva tècnica cap a formes més anguloses i en què el cos humà prenia protagonisme.

ALTRES TÍTOLS

TORRES MONSÓ, F. *Torres Monsó. Escultures.* Girona: Ajuntament de Girona, 1989.

TORRES MONSÓ, F. *Miratges* [catàleg de l'exposició]. Girona: Fundació Espais, 2007.

TORRES MONSÓ, F. *Circ* [catàleg de l'exposició]. Girona: Fundació Espais, 2005.

TORRES MONSÓ, F. *Dominus Vobiscum* [catàleg de l'exposició]. Girona: Fundació Espais, 2002.

TORRES MONSÓ, F. *Balanç* [catàleg de l'exposició]. Girona: Fundació Espais, 1999.

TORRES MONSÓ, F. *Konstruktion Destruktion* [catàleg de l'exposició]. Girona: Ajuntament de Girona, 2005.

TORRES MONSÓ, F. *Torres Monsó 100* [catàleg de l'exposició]. Girona: Ajuntament de Girona - Fundació Caixa de Catalunya, 2000.

RECURSOS ELECTRÒNICS

www.ajuntament.gi/sgdap/artalcarrer/obra_fitxa.php?id=112

www.virtualficcio.es

“Déjame vivir ilusionado que para lo que dura la vida, más vale engañarnos seriamente, y no andar en controversias ”

Santiago Rusiñol

Vista de Girona

Santiago Rusiñol, 1909

Museu d'Art de Girona

Estem darrere Sant Pere de Galligants, potser a mitjans del mes de maig. En primer terme; un arbust que podria ser, un saüc? la terra dels jardins, a on hi creixen diferents plantes encara sense florir, com en suspensió. A la part esquerra; les muralles resseguides per l'heura, a l'extrem de dalt treu el nas el campanar de la catedral i part dels contraforts. Al mig de la composició apareixen les cases de la ciutat amb teulats a dues aigües, una d'elles mig pintada de blanc. Centrat en el quadre i una mica allunyat sortint de darrere les cases i potenciat pel verd de la vegetació s'alça com una agulla el campanar de Sant Feliu, cap al cel de quasi capvespre. A la part dreta intuïm Sant Pere de Galligants entre els xiprers que com el campanar apunten i assenyalen el cel.

Mossèn Tiago, anomenava “Papet gitano” a Rusiñol. Era l'home que l'acompanyava a pintar pels voltants de Girona, un personatge que com Rusiñol era diferent, peculiar, bohemí; personatges irrepetibles que es necessiten i es complementen. Això de mossèn té el seu què, el seu fons.

El quadre que ens ocupa és una vista de Sant Feliu des de darrere Sant Pere de Galligants. Tota la pintura té uns tons grisos, en les pedres de la muralla, en les construccions, així com en el cel, encara que és un cel acolorit per la llum del capvespre,

d'un taronja violaci. L'aspecte de la muralla i de les cases amb les hores i vegetació li dóna un cert aire de ruïna en el sentit romàntic de la ruïna. Per a mi, estem davant del Rusiñol més íntim. La pintura té un aire melancòlic, nostàlgic, de certa tristesa, de silenci. Intuïm la mà i la presència de l'home, però com en totes les seves pintures l'home no hi apareix, només de forma indirecta, mitjançant la seva obra, com els jardins i les cases. És una imatge esmorteïda, les pedres pesen, el jardí sense florir està en suspensió i el temps, com aturat en un infinit capvespre. És el Rusiñol més simbolista, romàntic, nostàlgic, melancòlic. No és el Rusiñol dels jardins acolorits que el van fer famós però alhora també criticat per la complaença en un gust acomodat de l'època, criticat per exemple per Valle Inclán encara que més tard l'inclou com a part de la seva visió de la vida a "La lámpara maravillosa" parlant d'"un quietismo estético". El podem relacionar també amb Unamuno, amb Verdaguer i amb certs visionaris que no segueixen religions, ni grups, ni moviments. En aquells moments el món de la pintura estava en un gran canvi, en una revolució que acabarà en l'abstracció, el cubisme i el surrealisme passant per l'impressionisme o l'expressionisme però Rusiñol anava a la seva, realment estava lluny de tot això, estava en el seu món.

En la pintura, el campanar de Sant Feliu és el protagonista, com una agulla que apunta al cel, i reforça la visió amb dos xiprers a la part dreta de la pintura. El xiprer com a connexió entre el cel i la terra, els dits que assenyalen el cel i que demanen silenci, que guarden la memòria de la mort i dels morts, una escala de perfecció. És el Rusiñol que el 1896 s'impressiona a Fivole, Itàlia, la terra de Fra Angelico, i on Böecklin hi tenia una vil·la, recordem el seu famós quadre de "L'illa dels morts". És el Renaixement de Fra Angelico a Botticelli i Leonardo. Els xiprers com a sentinelles que guarden Sant Feliu. Aquests elements típics del simbolisme o romanticisme; el capvespre, la sensació de ruïna, els xiprers plens de simbolisme. És el Rusiñol de la impotència davant dels fets de la vida, de la tristesa, d'una deixadesa morfínica, malal·tissa, que porta a sobre tota la vida. Era un home que va patir de salut i que realment vivia en la tristesa i en la malenconia. Però també estem davant d'algú que gaudeix de la vida i de la nit al màxim, vital en el xerrar, en l'escriure, en el pintar, en el viatjar, en el beure i en el teatre de la vida, un home que en el seu temps era quasi una llegenda. Va viatjar per Europa i per tot Espanya, una Espanya viatjada, parlada, gau-

da, viscuda al màxim amb amics o sense, a pensions de mala mort o convidat a "cases bones". A la seva manera vivia en tota la intensitat.

Aquesta peça, però, és el Rusiñol més profund, més íntim, més taciturn, absorbt en paradisos artificials, la tristor de la baixada. Potser no és un quadre tan espectacular com els seus jardins de colors però té una força i una veritat que el fan més profund i interessant del que en un principi es pot pensar.

(Escrit en base a la memòria que tinc del quadre i de la imatge de la pàgina web del MD'A de Girona, ja que l'original es troba cedit a Sitges i Aranjuez.)

Pep Camps
Pintor

BIBLIOGRAFIA

CASACUBERTA, M. *Els noms de Rusiñol*. Barcelona: Quaderns Crema, 1999.

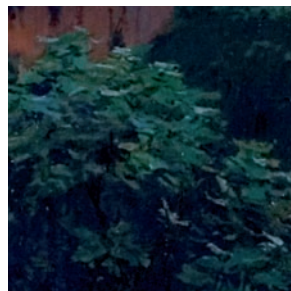
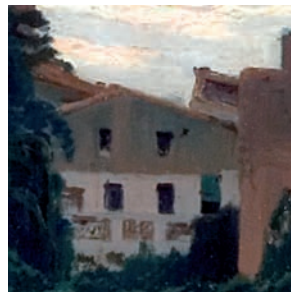
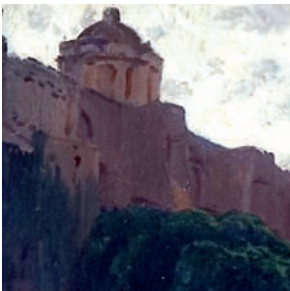
Es tracta d'un llibre de caràcter biogràfic, que a través de 20 relats ens mostra diferents aspectes de la vida de Santiago Rusiñol: des de la seva relació amb la família a *L'auca del senyor Esteve*, passant per amics, amants, i pel món de l'art que li va tocar viure. Aquesta obra ens serveix per entreveure, de forma amena i des de diversos punts de vista, qui era en realitat Santiago Rusiñol.

DE C. LA PLANA, J. *Santiago Rusiñol: el pintor, l'home*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995.

En aquesta obra l'autor pren la figura de Santiago Rusiñol per explicar l'essència del modernisme català. A banda de mostrar el paper de Rusiñol dins aquest moviment, es fa una extensa anàlisi dels quadres del pintor.

PANYELLA, V. *Santiago Rusiñol, el caminant de la terra*. Barcelona: Edicions 62, 2003.

Es tracta d'una extensa biografia que mostra la vida de Rusiñol al llarg dels seus setanta anys. En aquest cas, s'explora el personatge tant des del punt de vista artístic com des del punt de vista personal. Aquesta obra va guanyar el Premi Gaziol de Biografies i Memòries de l'any 2001.

ALTRES TÍTOLS

Els Jardins de l'ànima de Santiago Rusiñol (catàleg, del 28 d'octubre al 9 de desembre de 1999, exposició). Girona: Fundació Caixa de Girona DL, 1999.

Modernisme i modernistes. Barcelona: Lunwerg, 2001.

CASACUBERTA, M. *Santiago Rusiñol, vida, literatura i mite*. Barcelona: Curial Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1997.

PANYELLA, V. *Petita història de Santiago Rusiñol*. Barcelona: Mediterrània, 1994.

RUSIÑOL, S. *L'auca del senyor Esteve*. Barcelona: Edicions 62, 2002. RUSIÑOL, SANTIAGO. *Màximes i mals pensaments. Pensa mal i no erraràs*. Barcelona: L'Avenç, 2006.

RECURSOS ELECTRÒNICS

www.rusinolsitges.com

www.gaudiallgaudi.com/CP002.htm

“El terme graffiti és de procedència italiana, on els romans pintaven les parets i els llocs públics amb profecies i protestes, portats per l'incontenible desig de compartir-les amb els seus conciutadants. Però els seus orígens es remunten a civilitzacions més antigues, com els macedonis, els grecs, els egipcis i, fins i tot, els homes de les cavernes, que utilitzaven les parets de les tombes, banys públics, vivendes i edificis en general per tal de satisfer un dels més ancestrals instints de l'home: el de la comunicació ”

J. J. Fernández

Grafit

OME, 2007

Av. Josep M. Gironella

Els motius que porten a una persona a dedicar-se al *Graffiti* poden ser tan inescrutables i íntims com els de qui decideix ser un drogoaddicte.

Ambdues actituds poden resultar difícils de comprendre i, sovint, molestes per als altres. Contràriament a la segona, però, la de l'escriptor de *Graffiti* és una actitud de pur altruisme, ja que abraçant de forma voluntària l'anonimat personal ens obsequia vomitant un difuminat de colors sobre les nostres voreres tot arriscant la seva salut i la seva llibertat.

Oposant-se a l'encarcarada forma de l'art socialment acceptable, les peces de totes les mides i colors del *Graffiti* ens surten al pas amb innegable frescor en comptes d'empegar-se dins una masegada sala d'exposicions.

El *Graffiti* es resisteix a l'anàlisi erudit dels crítics, negant-se així a esdevenir motiu de converses intel·lectuals i prefereix la complicitat dels vianants avorrits del gris de l'asfalt.

Només hi ha un competidor capaç d'igualar el *Graffiti* en l'ocupació del públic espai visual: es tracta de la publicitat.

Ningú no ens ha demanat si la volíem als nostres carrers i ara ja no ens la traiem del mig... Si fins i tot paguem diners per posar-nos-la al damunt!

A mi, però, aquesta em provoca desconfiança perquè sembla molt interessada i no sempre honesta en les seves intencions...

Tant li fa, si a hores d'ara ja gaudeix de millor premsa que el nostre incomprès amic. Suposo que és el preu que hem de pagar per viure en una societat hipòcrita, que ens arrossega a tots a ballar... al ritme d'una música macabra.

Daniel Bosch i Gutiérrez

BboyAL1. Artista

BIBLIOGRAFIA

BOU, L. *Street art graffiti. Barcelona: Instituto Monsa Ediciones, 2005.*

Street Art presenta una completa descripció del moviment artístic que s'ha convertit en un fenomen sociocultural en ciutats com Nova York, Londres i Barcelona. Il·lustrat amb més de 900 fotografies en color, *Street Art* fa un viatge a través dels diferents estils i artistes més influents d'aquest moviment artístic, el qual es converteix en un capítol més de la història de l'art.

GANZ, N. *Graffiti, arte urbano de los cinco continentes. Barcelona: Gustavo Gili SA, 2005.*

Graffiti ofereix una visió panoràmica del món del grafit dels últims anys a escala internacional. Més de 2.000 fotografies il·lustren el treball de més de 180 artistes. Gràcies al text de l'autor i al comentari dels propis artistes, aquest llibre ens permet endinsar-nos en les interioritats del món del grafit i conèixer quines són les últimes tendències, així com els motius pel qual aquest art s'ha convertit en un fenomen global.

ALTRES TÍTOLS

FERNÁNDEZ, J. J. *La piel de Barcelona*. Barcelona: Ed. Glénat, 2006.

GARCIA, C. *Parets que parlen. Graffitis a Catalunya*. Reus: Ed. Pragma, 2004.

PEREIRA, S. *Graffiti*. París: Ed. Fitway, 2005.

PUIG TORRES, R. *Barcelona 1.000 graffitis*. Barcelona: Ed. Gustavo Gili, 2005.

RECURSOS ELECTRÒNICS

www.graffiti.org

www.graffitis.net/index.php

www.bcnpostal.com/graffiti.htm

www.fotolog.com/btoy

www.space-invaders.com

www.microbo.com

<http://kogaylou.free.fr>

<http://mattsewell.co.uk>

www.gouzou.net

“La película trata de la soledad, de la recuperación de las ganas de vivir y de los buenos sentimientos como razones para seguir viviendo”

David Trueba

Foto extreta del llibre Cercas, Javier, *Dilemas de Salamina*. Tusquets Editors, Barcelona, 2003

Soldados de Salamina

David Trueba, 2003

Adaptació de la novel·la de Javier Cercas

El plató perfecte

Soldados de Salamina, a més de ser l'estrena cinematogràfica més sonada a les comarques gironines, va posar sobre la taula l'evidència que aquesta província és un plató perfecte per rodar. Un autor de casa, Cercas, amb una gran novel·la portada correctament a format cinematogràfic, va posar en boca de tothom una història, uns pel·lible i d'altres per la pel·lícula. Vam descobrir que no calia ser fans de Tolkien per analitzar si un director havia estat fidel a la novel·la. La pregunta que em faig davant l'increïble fet que *Soldados de Salamina* estigués un any en cartellera, davant del fet que la província de Girona és un lloc atractiu per a rodar, és per què no hi ha més adaptacions d'autors locals, que no hi ha bones novel·les? No hi hauria directors interessats? Llàstima que només ens agradi que vinguin de fora per obrir-los els braços. Cal tenir els ulls oberts i que el fenomen *Soldados de Salamina* no sigui aïllat.

Pere Vilà

Director de cinema

Teoria de la transfiguració

Estudiant a la UdG, era fàcil veure Javier Cercas, amb el seu aire entre brillant i desmanegat, transitant sense rumb aparent pels passadissos. Aquesta imatge, en llegir *Soldados de Salamina*, adoptava un valor documental en els paràmetres d'una ficció apassionada i apassionant sobre els racons més amagats de la història. Passa més temps encara, i la Girona de la ficció literària es guarneix de focus i figurants per resultar creïble com a escenari d'una ficció cinematogràfica. I per acabar-ho d'embolicar, el Cercas dels passadissos acadèmics s'ha transfigurat en Lola, que ara camina, trista i plujosa, sobre un pont de ferro que evoca *Jules i Jim*. De tota aquesta paradoxa, en resulta la incòmoda, hipnòtica i suggeridora vinculació entre cinema i literatura, i també entre realitat i ficció.

Pep Prieto

Periodista i crític de cinema

BIBLIOGRAFIA

CERCAS, J. *Soldados de Salamina*. Barcelona: Tusquets, 2002.

Novel·la escrita per Javier Cercas, sobre la qual s'ha basat la pel·lícula de David Trueba. La història narra, en primera persona, la recerca que fa un periodista per tal de reconstruir els fets ocorreguts en un afusellament col·lectiu durant la Guerra Civil, entre els quals hi ha Rafael Sánchez Mazas, ideòleg i fundador de la Falange.

BELLSOLÀ, R. *Salaminos (documental del rodatge del film Soldados de Salamina)*, 2003.

Salaminos és un documental de 48 minuts de Robert Bellsolà que se centra en el procés de rodatge de la pel·lícula *Soldados de Salamina*. És, doncs, un *makingoff* del film, tot i que el que pretén no és tant mostrar el treball tècnic que hi ha al darrere, sinó més aviat les implicacions humanes que comporta un film d'aquestes característiques.

CERCAS, J. *Diálogos de Salamina*. Madrid: Plot Ediciones, 2003.

Aquest és un llibre d'un format una mica peculiar. L'obra reuneix les fotografies que David Aiob va fer durant el rodatge de la pel·lícula. Per tal de complementar el conjunt, s'inclouen textos de Javier Cercas i David Trueba, en forma de diàleg.

ALTRES TÍTOLS

CERCAS, J. *La velocidad de la luz*. Barcelona: Tusquets, 2005.

CERCAS, J. *La verdad de Agamenón*. Barcelona: Tusquets, 2006.

CERCAS, J. *El vientre de la ballena*. Barcelona: Tusquets, 1997.

TRUEBA, D. *Cuatro amigos*. Barcelona: Anagrama, 2002.

TRUEBA, D. *Tragarse la lengua y otros artículos de ocasión*. Barcelona: Ediciones B., 2003.

TRUEBA, D. *Abierto toda la noche*. Barcelona: Anagrama, 1999.

CINEMA

TRUEBA, DAVID. *La buena vida*. Plot, 1996.

TRUEBA, DAVID. *Soldados de Salamina*. Plot, 2003.

TRUEBA, DAVID. *Bienvenido a casa*. Sogepaq, 2006.

RECURSOS ELECTRÒNICS

www.tusquets-editores.es/aut_ficha.cfm?Idautor=104

www.soldadosdesalamina.com/menu.htm

www.elpais.es/comunes/2004/haymotivo/director_04.html

www.sessiocontinua.com/q_davidtrueba.html

“Girona és una ciutat fluvial. Potser d'aquí ve aquest temperament gironí de «deixar-les passar», de la relativitat dels paisatges fluvials, on l'aigua, que emmiralla la vida i els homes, les tensions, les decepcions i els projectes, s'ho endú tot avall i, ja se sap, mai no és la mateixa ”

Narcís Comadira

Foto: Ajuntament de Girona, CRDI

Projecte fotogràfic “Arxiu, memòria i recerca”

Vari Caramés

Roland Barthes en les seves notes afirma que l'home que va veure la primera fotografia (exceptuant Niepce que és qui la va fer) es devia pensar que era una pintura.

La fotografia de Vari Caramés no té res a veure amb la pintura. La imatge que miro reinventa l'espai i m'acosta un cabal d'aigua barroc i oníric que només existeix en l'imaginari del fotògraf. Aquesta fotografia que tinc a les mans fa olor humida de llot i temps suspès, aquesta visió ens és familiar, com una empremta que sempre ha estat aquí i viu amb nosaltres com un vell tatuatge.

Aquesta imatge destil·la paraules simples i fàcils de pronunciar en totes les llengües... aigua, geografia, somni.

Josep M. Oliveras

Fotògraf

Per a Vari Caramés la fotografia no és la realitat sinó, senzillament, el punt de vista que una persona té sobre el món físic que observa i experimenta.

El seu punt de vista fa que Girona, la Girona de Vari, adquireixi aquesta atmosfera que ell vol i sap donar a les seves imatges.

“Photographier c’est mettre sur la même ligne de mire la tête, l’oeil et le coeur”, ha deixat escrit el mestre Cartier-Bresson. El cor de Vari Caramés ocupa tot el camp de visió i el resultat fotogràfic reinterpreta i et redescobreix aquella que et pensaves que era la teva ciutat.

Joan Boadas i Raset

Director del Centre de Recerca i Difusió de la Imatge (CRDI)

BIBLIOGRAFIA

BOADAS RASET, J. Girona. Primeres mirades. Girona: Ajuntament de Girona, 2003.

Un recull de litografies, aiguaforts i gravats, presentats amb el seu referent fotogràfic, que il·lustren la Girona del segle XIX fent un recorregut pels diferents espais de la ciutat. *Girona. Primeres mirades* pretén recollir aquesta primera iconografia ciutadana de Girona i mostrar l’herència d’un passat conservat posteriorment gràcies al procés fotomecànic.

COMADIRA, N. Girona. Matèria i memòria. Girona: Ajuntament de Girona, 1989.

Girona. Matèria i memòria és el primer llibre de prosa de Narcís Comadira. Aquesta obra pretén mostrar una imatge de Girona –poblada pels fantasmes de l’autor– en la qual es puguin reconèixer alguns dels seus habitants, i vol ajudar a descobrir –o a fer conèixer millor– la ciutat als forasters.

NADAL FARRERAS, J. Girona. Les imatges del segle. Barcelona: Ajuntament de Girona, Lunwerg, 2000.

1900–2000. Un segle d’imatges. Imatges de la memòria com a testament del segle XX. Un document que conjuga passat i present plasmat per la càmera de 41 fotògrafs vinculats a Girona. Un patrimoni documental de gran valor històric posat a l’abast de totes aquelles persones que vulguin conèixer el passat de la ciutat de Girona.

PUIG, J. Girona. Triangle Postals, 1998.

Guia d’imatges de la ciutat de Girona, de la seva gent, dels seus espais i del seu patrimoni. 104 imatges que il·lustren la guia d’una ciutat amb història, reflex de la ciutat antiga que conviu amb la modernitat del segle XXI.

ALTRES TÍTOLS

11 anys-111 visions. Fotògrafs per la Pau. Girona: Diputació de Girona, 2004.

Dones, cent anys d’imatges. Girona: Diputació de Girona, 2004.

Fotògrafs i editors a les comarques de Girona 1839-1940. Emili Massanas i Burcet, 1940-1991. Girona: Diputació de Girona, 1998.

La Girona oculta. Viure el present i descobrir el passat. La que es veu i la que no es pot veure. Girona: Ajuntament de Girona, 1998.

La muralla de Girona. Fotografies, 1877-2002. Girona: Ajuntament de Girona, 2002.

COMALAT, J. *Joan Comalat, captacions d’un jove reporter. Fotografies, 1979-1987.* Girona: Diputació de Girona, 2002.

FARGNOLI IANETTA, V. *Fòtica Fargnoli.* Girona: Arxiu Municipal, Ajuntament i Diputació de Girona, 1981.

GARCIA CORTÉS, P. *Pablito, 30 anys d’imatges [1960-1990].* Girona: Diputació de Girona, 1999.

AURI, A. *Amadeo Mauri. Fotografia moderna.* Girona: Ajuntament i Diputació de Girona, 1987.

MISERACHS, X. *Girona a quatre vents.* Barcelona: Lunwerg, 1998.

Girona, imatges d’un passeig. Girona: Ajuntament de Girona, 2004.

RECURSOS ELECTRÒNICS

www.ajuntament.gi/sgdap/cat/crdi_portada.php

www.ddgi.es/aiemb

www.pedresdegirona.com

“Les formidables pintures del discret retaulet de Santa Helena, col·locat sobre un altar desavinent de la girola, són indubtablement la manifestació més primerenca i nítida de la pintura renaixentista a Girona i Catalunya”

Joaquim Garriga

Retaule de Santa Helena

Antoni Norri i Pere Fernández, 1519-1521

Museu de la Catedral

De la foscor a la llum

Estem davant el retaule, en un lloc fosc, amb moltes llànties, espelmes, encens, que en tot l'entorn li donen un caràcter misteriós on aquesta peça del Renaixement pren una esplendor enmig de l'embolcall de pedres fosques i olors incertes on descansa.

Aquest retaule fou pintat per Pedro Fernández en col·laboració amb un pintor local, Antoni Norri, i tallat per Antoni Mateu vers el 1521 en ple Renaixement. El pintor, originari de Múrcia, va establir el seu taller a Girona després d'haver viscut durant molts anys en diverses localitats italianes. Fernández, que primerament havia rebut influències d'artistes flamencs i hispanoflamencs, va absorbir aquests poderosos impulsos per fer un mestissatge entre aquells estils i el Renaixement italià, tan característic dels artistes espanyols d'aquella època.

El pintor decideix començar l'obra dividint-la en dues parts, trobem a dalt de tot i en forma d'arc, santa Helena en diversos personatges, mirant-nos frontalment. Sota el retaule i en vertical a la figura de la santa, es mostra un Crist que també ens mira. Així que tots els altres compartiments estan projectats vers la santa centralment i d'aquesta manera la vista no es pot escapar ni de dalt ni de baix, ja que els laterals

estan escenografiats a manera de columnates amb personatges i dates, i així tot queda encerclat dirigint la mirada del qui observa cap al centre.

A la paleta de colors predomina el verd fosc “vejiga” de fons repartit per tot el retaule: fons, laterals, arcs, frontisses, etc. Els marcs tallats d’ebenisteria estan revestits amb pa d’or, mentre que els dos laterals estan pintats en pla i amb ocre amb iconografies fora d’àmbit però incloents.

Aquí ens trobem deslligant i lligant uns quants artistes i ajudants. El mestre es dedica a la distribució, però la part de baix, a la base, és tan diferent en execució que és la més delicada tant en el traç subtil i fi com en l’estil pictòric, ja que és la que haurà de quedar just on reposen els ulls dels mortals.

Seguidament i pujant la vista ho trobem tot més esquematitzat i també més lliure, però ple de vestimentes de l’època de l’encàrrec. Amb colors rojos fa petits talls per entreveure el flanc d’un genoll o un bracet d’un àngel rodó, o la mà de la santa o simplement la pota d’un llit com a noble i així reté la història de la puresa dels materials i de les ànimes.

És una peça excel·lent de Pedro Fernández, Antoni Norri i d’altres artistes. A tots ells i a totes les mans, els dediquem un gran aplaudiment des del segle XVI fins...

Roser Oliveras Oliver
Artista

BIBLIOGRAFIA

De Flandes a Itàlia. El canvi de model en la pintura catalana del segle XVI. El Bisbat de Girona. Exposició, novembre de 1998 - abril de 1999 [catàleg de l’exposició]. Girona: Museu d’Art de Girona, 1998.

Aquest és el catàleg de l’exposició realitzada al Museu d’Art de Girona. És dels pocs documents que contenen força informació del retaule de Santa Helena, el procés constructiu, els seus autors, les diferents ubicacions on s’ha situat el retaule, etc. Al costat trobareu també els estudis de les altres obres exposades i biografies.

ALTRES TÍTOLS

ARAGÓ MASÓ, N. J. *Guia de la Girona monumental*. Girona: Ajuntament de Girona, 1989.

CALZADA OLIVERAS, J. *Catedral de Girona*. Col·l. Arte en España. Barcelona: Escudo de Oro, 1995.

CLARA RESPLANDIS, J. *Pintors forasters a la Girona del darrer terç del s. XVI*, a AIEG, XXXII. Girona, 1992-93, pàg. 97-114.

FREIXAS CAMPS, P. *El pintor Pere Fernández a Girona*. Annals de IEG, núm. 32, 1992-1993, pàg. 79-96.

SUREDA, J. *La pintura gòtica catalana del segle XIV*. Sant Cugat del Vallès: Els Llibres de la Frontera, 1989.

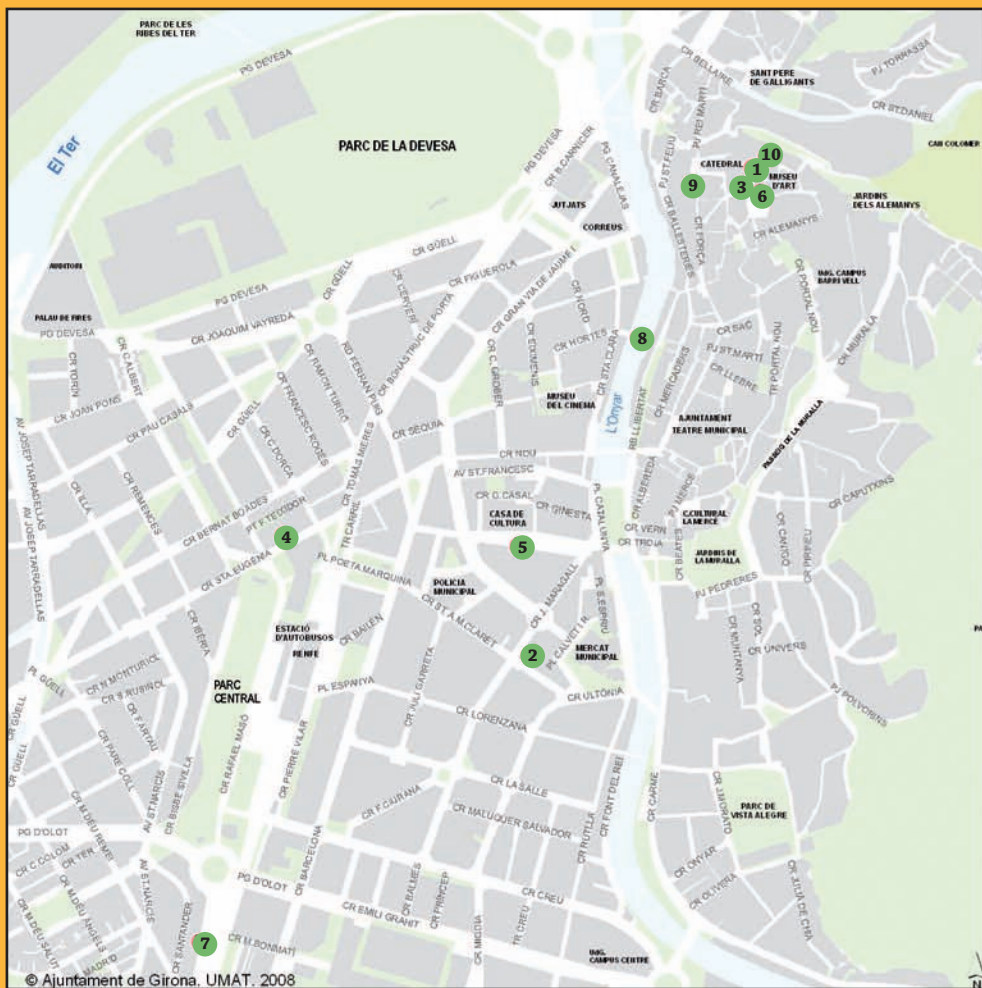
RECURSOS ELECTRÒNICS

www.raco.cat/index.php/AnnalsGironins/article/viewFile/54070/64505

www.grec.cat/cgibin/hecc12.pgm?NDCHEC=0061907&SFR=1

www.grec.cat/cgibin/hecc12.pgm?NDCHEC=0139124&SFR=1

www.encyclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0139124&SFR=1

- 1 Catedral de Girona
- 2 Àngel de l'Apocalipsi de Domènec Fita
- 3 Tapís de la Creació
- 4 Farinera Teixidor de Rafael Masó
- 5 Les lletres toves de Paco Torres Monsó
- 6 Vista de Girona de Santiago Rusiñol
- 7 Grafit d'OME
- 8 Soldados de Salamina de David Trueba
- 9 Projecte fotogràfic "Arxiu, memòria i recerca" de Vari Caramés
- 10 Retaule de Santa Helena d'Antoni Norri i Pere Fernández

Editat per: Ajuntament de Girona | **Coordinació:** Servei Municipal de Biblioteques | **Selecció bibliogràfica i ressenyes:** Sílvia Doval, Anna Farrés, Sílvia Ferrer, Patrícia Maseda i Montserrat Valenti | **Agraïm la col·laboració de:** Josep Maria Birulés, Daniel Bosch, Adela G. Caamaño, Eudald Camps, Pep Camps, Clara Gassiot, Pau Guinart, Joan Molina, Clara Oliveras, Josep M. Oliveras, Roser Oliveras, Pere Parramon, Pep Prieto, Marc Sureda i Pere Vilà | **Nota:** els enllaços electrònics han estat revisats a data d'abril de 2008 | **Maquetació:** Curbet CG | **Impressió:** Gràfiques Alzamora | **Dipòsit legal:** Gi-890-2008